

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни «**Актуальні проблеми міжнародних відносин та
світової політики**»

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

освітні програми **«Міжнародні відносини та регіональні студії»**

вид дисципліни **за вибором**

факультет **міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладачі:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор
кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

2. Навчальний контент:

Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя

Предмет та завдання курсу. Глобальні тенденції сучасної світової політики. Формування нової системи міжнародних відносин. Глобалізація та регіоналізація – основні тенденції розвитку світової політики на початку XXI століття. Сутність глобалізації. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини. Проблема глобального управління. Глобалізація і національний суверенітет. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Вплив процесів регіоналізації на світову політику.

Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі

Світові геополітичні центри та їх вплив на світову політику. Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні. Механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень Роль держави й недержавних акторів у сучасній світовій політиці. Взаємодія громадських організацій і владних інститутів на початку XXI ст. Причини розквіту «інтелектуальних корпорацій». Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці . «Мозкові центри» як фактор прийняття зовнішньополітичних рішень. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій політиці. Лоббїзм як складова прийняття зовнішньополітичних рішень. Дискусії щодо впливу таємних товариств на сучасні міжнародні відносини.

Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.

Провідні країни постбіполярної системи міжнародних відносин. Причини корегування або змін їх зовнішньополітичних доктрин. Зовнішньополітичні доктрини США. Політика США щодо незалежної України. Зовнішньополітичний курс КНР. Причини загострення американсько-китайських відносин. Зовнішньополітичний курс Великої Британії. Велика Британія та Співдружність націй. Зовнішньополітичні доктрини ФРН. Зовнішньополітичні пріоритети Франції. Місце ФРН та Франції у Європейському Союзі. Зовнішньополітичний курс сучасної Японії.

Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі

Поняття та сутність міжнародної інтеграції. Місце міжнародної інтеграції у сучасній світовій політиці. Види міжнародної інтеграції (політична, економічна, культурна). Динаміка інтеграційних процесів у різних регіонах світу. Порівняльний аналіз інтеграційних процесів в Європі, Азії, Африці, Америці, на пострадянському

просторі. Головні проблеми і протиріччя інтеграційних процесів. Поняття та сутність дезінтеграції. Діалектичний взаємозв'язок процесів інтеграції та дезінтеграції. Вплив дезінтеграційних процесів на світову політику.

Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику

Роль релігії у суспільстві та міжнародних відносинах на різних етапах всесвітньо-історичного процесу. Взаємозв'язок релігії та політики. Релігійні актори у сучасних світових процесах. Вплив релігійного чиннику на політичні процеси у країнах Європи. Дипломатія Святого Престолу. Роль релігії у формуванні політичних доктрин країн Америки. Протестантизм та католицизм в американських державах. Релігійний чинник у зовнішній політиці країн Сходу. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі. Ісламський фундаменталізм та міжнародний тероризм. Феномен Ісламської Держави.

Тема 6. Феномен сепаратизму у сучасній світовій політиці

Теорія та практика сепаратизму. Причини, умови виникнення та види сепаратизму. Сепаратизм як форма соціального та політичного протистояння у сучасному світі. Етнічна, конфесійна, культурна, економічна неоднорідність населення та специфіка розміщення на території держави як основа причин сепаратизму. Регіоналізм, автономізм, сепаратизм: спільне та відмінне. Типологія сепаратистських рухів. Важливість зовнішнього чинника у дестабілізації внутрішньополітичного та міжнародно-політичного становища держави на міжнародній арені. Поширення форм зовнішнього контролю над сепаратистськими рухами, Еволюція сепаратизму у країнах Європи. Проблема регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції. Сучасні прояви сепаратизму в Америці. Специфіка сепаратизму у країнах Азії та Африки. Проблема сепаратизму як загроза міжнародному миру та стабільності. Шляхи протидії сепаратизму з боку міжнародних організацій.

Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини

Стадії суперечливих торговельних відносин між країнами: суперечлива ситуація, торговельна суперечка, торговельний конфлікт, торговельна війна. Поняття, причини та сутність торговельних війн. Форми торговельних війн. Методи та засоби ведення торговельних війн. Світові торговельні війни ХХ ст. Сучасні торговельні війни: КНР-США, ЄС-США, КНР-ЄС, Японія-США, Японія-КНР. Шляхи уникнення торговельних війн. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій у запобіганні торговельних війн.

Тема 8. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі

Історичний аспект ядерного чинника у міжнародних відносинах. Країни «ядерного клубу». Сучасна ядерна зброя провідних країн: кількісні та якісні показники. Можливості застосування ядерної зброї у сучасних війнах. Ядерна зброя як чинник міждержавних відносин у Південній Азії. Проблема ядерної безпеки на Кореїському півострові. Ядерна програма Ірану. Проблематика роззброєння у сучасній міжнародній політиці. Концепція миру через роззброєння. "Ядерна проблема" і американо-українські відносини у 1992-1993 роках. Ядерне роззброєння України. Україна і проблема ядерної безпеки у сучасному світі.

Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво та правопопулізму

Поняття та сутність популізму. Типологія та собливості популізму. Теорії Ернесто Лаклау й Шанталь Муф.. Витоки популістських рухів. Сучасний популізм. Феномен Д. Трампа в США. Основні відмінності між лівими та правими популістами. Причини зростання популістських рухів у сучасній Європі. Вплив на європейський популізм міграційної кризи. Популісти та євроінтеграція. Популізм як різновид євроскептицизму. Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин. Популізм у сучасній Україні.

Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності

Причини міграції. Феномен міграції як явище відкритої системи суспільства. Статус біженців: міжнародно-правові гарантії. Внутрішньо переміщені особи: глобалізаційні виклики. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Міграційна політика країн ЄС. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. Нелегальна міграція. Міграційна політика незалежної України. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин. Вплив питання прав національних меншин на сучасні міжнародні відносини.

Тема 11. Сучасні збройні конфлікти та їх вплив на світову політику

Поняття та типологія збройних конфліктів. Особливості збройних конфліктів постбіполярної доби. Тероризм та екстремизм у сучасному світі. Військовий конфлікт в Афганістані та повернення до влади руху Талібан. Міжнародні наслідки громадянської війни в Сирії. Курдська проблема. Військові конфлікти у Ємені. Роль міжнародних організацій в урегулюванні збройних конфліктів.

Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку

Етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР. Правова база двосторонніх відносин. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України. Антитерористична операція. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства. Провал планів країни-агресора по захопленню території України. Допомога Україні з боку демократичних держав.

Рекомендована література

Основна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є., Погорська І., Рижков М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 472 с.
2. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
3. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон. К.: Фенікс, 2020. 584 с.
4. Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
5. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К. : Логос, 2010. 223 с.
6. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої ; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.]. К. : НАДУ, 2016. 288 с.
7. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
8. Казанова Х. Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація / Х. Казанова. Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2019. 348 с.
9. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
10. Отрош М. І. Місце і роль Католицької церкви у міжнародному правопорядку: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2017. 594 с.
11. Павлів-Самоїл Н. П. Міграція кінця ХХ – початку ХХІ століття: філософсько-правове дослідження: монографія / Н. П. Павлів-Самоїл. Львів: Сполом. 2020. 520 с.
12. Палінчак М.М., Галда П.П., Лешанич М.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах : навчальний посібник. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2015. 296 с.
13. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни Г. Почепцов. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
14. Рудько С. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навчально-методичний посібник із курсу. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 412 с.
15. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 190 с.
16. Транснаціональні корпорації / І. О. Давидова, К. Ю. Величко, О. І. Печенка. Харків : Форт, 2018. 175 с.

Допоміжна література

17. Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
18. Вдовичин І.Я. Формування комплексної міграційної політики як умова забезпечення стабільності країн ЄС / І. Я. Вдовичин, С. М. Наумкіна // Політикус. 2019. Вип. 2. С. 22–27.
19. Вонсович О. С. Недоліки системи євроатлантичної безпеки у ХХІ ст. / О. С. Вонсович // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 25-34.
20. Глобалізація і сучасний міжнародний процес: монографія / за заг. ред. Б. Гуменюка і С. Шергіна. К. : Університет «Україна», 2009. 508 с.
21. Горобець І. В. Процеси формування системи регіональної безпеки в Південній Азії (початок 1990-х – середина 2010-х років) / Горобець І. В. . К.: Міленіум, 2017. 418 с.
22. Далявська Т. П. Міжнародні технології врегулювання проблем невизнаних держав / Т. П. Далявська // Наукові праці. Політологія. К., 2013. Вип. 224. Т. 236. С. 76–81.
23. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К. : Логос, 2010. 223 с.
24. Живко М. Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії / М. Живко, О. Іващук // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76
25. Запухляк В. Європейська підтримка України в умовах російської агресії / В. Запухляк, В. Прінц // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 76-79.
26. Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
27. Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
28. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник / О. П. Іваницька. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
29. Киридон А. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. : екзистенційний вимір / А. Киридон, С. Троян // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 82-83.
30. Ключник Р. М. Популізм як сучасний політико-економічний феномен // Р.М. Ключник // Академічний огляд. 2020. № 2 (53). С. 5-15.
31. Коппель О. А. Релігійний фактор в світовій політиці / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. К., 2017. Вип. 46. С. 26–30.
32. Коцур В. В. Угорська національна меншина у поліетнічному просторі України ХХІ століття: мовний чинник / В. В. Коцур // Науковий вісник Ужгородського університету. 2018. Серія Міжнародні відносини. Вип. 3. С. 45–52.
33. Лиман С. І. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії / С. І. Лиман, Є. О. Ангеліс // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.

34. Лиман С. І. Політичні та економічні інтереси Франції в Казахстані: погляд з двадцять першого року XXI століття / С. І. Лиман, К. А. Борзенкова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2021. № 14. С. 16-23.
35. Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні? // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
36. Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
37. Ляшенко О. Питання національних меншин у сучасних міждержавних відносинах України / О. Ляшенко // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2019 / 3-4 (99-100). Випуск 3-4 (99-100). С. 140-163.
38. Момот В. Є. Вплив культурних розмірностей та суспільних цінностей на використання принципів менеджменту / В. Є. Момот // Європейський вектор економічного розвитку. 2020. № 1 (28). С. 113–126.
39. Ороховська Л.А. Глобалізм та геополітика в добу глобалізації / Л.А.Ороховська // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2020. Вип. 1 (75). Частина 1. С.19-24.
40. Особливості реалізації міжнародного та національного законодавства про ядерну зброю: монографія / С.В. Адамович, О.А. Грицан, І.Р. Пташник, І.І. Петровська, В.І. Розвадовський (заг. ред.); Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ. 2017. 294 с.
41. Ощипок І. Ф. Діяльність Святого Престолу у світовій політиці : Дис.....канд. політ. наук. Київ, 2020. 256 с.
42. Павлів-Самоїл Н. П. Вимушена міграція: міжнародні стандарти внутрішньо переміщених осіб у національному законодавстві / Н. П. Павлів-Самоїл // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія «Юридичні науки». 2019. № 24. С. 35–40.
43. Палінчак М.М., Кучарчик Р., Стебляк Д.М., Релігійний фактор у міжнародних відносинах // Регіональні студії, 2019. С. 62-66.
44. Рудько С. О. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини : підручник із курсу / С. О. Рудько. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 298 с.
45. Тарнавський О.Р. Проблемні аспекти й перспективи розвитку сучасних типологій євро скептицизму / О. Р. Тарнавський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3–4. С. 34–39.
46. Ткаченко, Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.
47. Толстов С. Міжнародно-політичні аспекти забезпечення оборонного потенціалу України в умовах російсько-української війни 2022 р./ С. Толстов // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року) . Суми, 2022. С. 110-113.
48. Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах / О. Цебенко // Політичні науки. Т. 3. №. 1, 2017. С. 55-59.

49. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
50. Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.
51. Brubaker R. Why Populism? / R. Brubaker // Theory and Society. 2017. Vol. 46. No. 5. P. 357–385.
52. Gould A.C., Messina A.M. (eds). Europe's Contending Identities: Supranationalism, Ethnoregionalism, Religion and New Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 301 p.
53. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
54. Jansen R. Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism / R. Jansen // Sociological Theory. 2011. Vol. 29. No. 2. P. 75–96.
55. Khan S. Nuclear Weapons and Conflict Transformation: The Case of India-Pakistan / S. Khan. London : Routledge, 2009. 202 p.
56. Laursen F. Chapter 1. Regional Integration: Some Introductory Reflections // Comparative Regional Integration. Europe and Beyond / F. Laursen. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 282 p.
57. Macała J.E. PEGIDA – polityczny ruch protestu. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K. Politologia. 2017. Vol. 24. No. 2. S. 155–171.
58. Moffitt B., Tormey S. Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style // B. Moffitt, S. Tormey. Political Studies. 2014. Vol. 62. No. 2. P. 381–397.
59. Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
60. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition / G. Ritzer. Oxford, 2019. 606 p.
61. Schultz M. Regionalization in a Globalizing World. A Comparative Perspective on Forms, Actors and Processes / M Schultz, F., Soderbaum, J. Ojendal. L. N. Y.: Zed Books, 2001. P. 250-266.
62. Steger M. B. Globalization : A Very Short Introduction / M. B. Steger. – 4th ed. Oxford, United Kingdom ; New York, USA : Oxford University Press, 2017. 148 p.
63. Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1) Безрукова Н. В., Василенко М. В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки // Ефективна економіка № 6, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>
- 2) Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- 3) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 4) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 120 с. https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf

- 5) Валецький О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/Atiens/Academy/8474/co001.zip>
- 6) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovník-GPNB.pdf>
- 7) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 8) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesym1.html>
- 9) Пацук Ю. Проблема врегулювання політичних конфліктів в українському суспільстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvu.kiev.ua/Ip/021p99u/5_1.html
- 10) Саган О. Релігія як чинник міждержавних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/society_digest/41025/.
- 11) Спільна стратегія Європейського союзу щодо України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_492.
- 12) Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
- 13) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattya-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 14) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
- 15) Gomart T. La politique étrangère d'Emmanuel Macron: retour au réalisme? (Entretien avec la Revue des Deux Mondes) / IFRI. URL: <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/politiqueetrangere-demmanuel-macron-retour-realisme>
- 16) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995 URL: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 17) Ritzer G. Globalization: The Essentials [Electronic resource] / George Ritzer. -Malden, Oxford, Carlton: Wiley-Blackwell, 2011. 368 p. URL: http://media.wiley.com/product_data/excerpt/15/04706556/0470655615-65.pdf
- 18) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html

2. Плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи

Семінарське заняття 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя

План семінару / Питання для обговорення

1. Предмет та завдання курсу.
2. Глобальні тенденції сучасної світової політики. Формування нової системи міжнародних відносин.

3. Сутність глобалізації. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини.
4. Проблема глобального управління. Глобалізація і національний суверенітет.
5. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Вплив процесів регіоналізації на світову політику.

Семінарське заняття 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі

План семінару / Питання для обговорення

1. Світові геополітичні центри та їх вплив на світову політику.
2. Механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень.
3. Роль недержавних акторів у сучасній світовій політиці.
4. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці . «Мозкові центри» як фактор прийняття зовнішньополітичних рішень.
5. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій політиці.
6. Лоббізм як складова прийняття зовнішньополітичних рішень.

Семінарське заняття 3 (4). Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі

План семінару / Питання для обговорення

1. Поняття та сутність міжнародної інтеграції. Місце міжнародної інтеграції у сучасній світовій політиці.
2. Види міжнародної інтеграції та їх специфіка.
3. Динаміка інтеграційних процесів у різних регіонах світу.
4. Головні проблеми і протиріччя інтеграційних процесів.
5. Поняття та сутність дезінтеграції.
6. Вплив дезінтеграційних процесів на світову політику.

Семінарське заняття 4 (5). Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику

План семінару / Питання для обговорення

1. Роль релігії у суспільстві та міжнародних відносинах. Релігійні актори у сучасних світових процесах.
2. Вплив релігійного чиннику на політичні процеси у країнах Європи.
3. Дипломатія Святого Престолу.
4. Роль релігії у формуванні політичних доктрин країн Америки. Протестантизм та католицизм в американських державах.
5. Релігійний чинник у зовнішній політиці країн Сходу.
6. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі.
7. Ісламський фундаменталізм та міжнародний тероризм. Феномен ІД.

Семінарське заняття 5 (7). Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини

План семінару / Питання для обговорення

1. Стадії суперечливих торговельних відносин між країнами.
2. Поняття, причини та сутність торговельних війн.
3. Форми, методи та засоби ведення торговельних війн. Світові торговельні війни ХХ ст.
4. Сучасна торговельна війна КНР-США.
5. Сучасна торговельна війна ЄС-США.
6. Сучасні торговельні війни КНР-ЄС, Японія-США, Японія-КНР.
7. Шляхи уникнення торговельних війн. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій у запобіганні торговельних війн.

Семінарське заняття 6 (9). Вплив на сучасну світову політику ідей ліво- та правопулізму

План семінару / Питання для обговорення

1. Поняття та сутність популізму.
2. Типологія та особливості популізму.
3. Витоки популістських рухів та сучасний популізм.
4. Основні відмінності між лівими та правими популістами.
5. Причини зростання популістських рухів у сучасній Європі.
6. Популісти та євроінтеграція. Популізм як різновид євроскептицизму.
7. Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин.
8. Популізм у сучасній Україні.

Семінарське заняття 7 (10). Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності

План семінару / Питання для обговорення

1. Головні причини міграційних процесів у сучасному світі.
2. Статус біженців та внутрішньо переміщених осіб : міжнародно-правові гарантії.
3. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах.
4. Міграційна політика країн ЄС.
5. Проблема сучасної нелегальної міграції.
6. Міграційна політика незалежної України.
7. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин.
8. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин.
9. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу.
10. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин.
11. Вплив питання прав національних меншин на сучасні міжнародні відносини.

Семінарське заняття 8 (12). Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку

План семінару / Питання для обговорення

1. Етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР. Правова база двосторонніх відносин.
2. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ.

3. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму.
4. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України. Антитеррористична операція.
5. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства.
6. Провал планів країни-агресора по захопленню території України.
7. Допомога Україні з боку демократичних держав після нападу РФ.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя

Питання до теми самостійної роботи:

1. Визначте основні елементи навчальної дисципліни, яка вивчає актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики.
2. Коли і завдяки яким міжнародним подіям сформувалася нова система міжнародних відносин?
3. В чому полягає сутність глобалізації?
4. Яким чином процеси глобалізації впливають на світову політику?
5. Як співвідносяться глобалізація і національний суверенітет?
6. В чому полягає сутність сучасних процесів регіоналізації?
7. Яким чином процеси регіоналізації впливають на світову політику?

Література:

- Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є., Погорська І., Рижков М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 472 с.
- Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К.: Університет «Україна», 2006. 208 с.
- Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Луганськ: Альма-матер, Знання, 2002. 664 с.
- Воронов І. О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / І. О. Воронов. К.: Генеза, 2004. 287 с.
- Гелд Д., МакГрю Е., Голдблатт, Д. Перратон Дж. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. К.: Фенікс, 2020. 584 с.
- Глобалізація і сучасний міжнародний процес: монографія / за заг. ред. Б. Гуменюка і С. Шергіна. К.: Університет «Україна», 2009. 508 с.
- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К.: НАДУ, 2016. 764 с.
- Горобець І.В. Процеси формування системи регіональної безпеки в Південній Азії (початок 1990-х – середина 2010-х років). К.: Міленіум, 2017. 418 с.
- Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
- Ороховська Л.А. Глобалізм та геополітика в добу глобалізації / Л.А.Ороховська // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2020. Випуск 1 (75).

Частина 1. С.19-24.

Axford B. Theories of Globalisation / B. Axford. Oxford: Polity Press, 2013. 240 p.

Ritzer G. Globalization: The Essentials [Electronic resource] / George Ritzer. Malden, Oxford, Carlton: Wiley-Blackwell, 2011. - 368 p. URL:http://media.wiley.com/product_data/excerpt/15/04706556/0470655615-65.pdf

Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.

Schultz M. Regionalization in a Globalizing World. A Comparative Perspective on Forms, Actors and Processes / M Schultz, F., Soderbaum, J., Ojendal. L. N. Y.: Zed Books, 2001. P. 250-266.

Steger M. B. Globalization : A Very Short Introduction / M. B. Steger. – 4th ed. Oxford, United Kingdom ; New York, USA : Oxford University Press, 2017. 148 p.

Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте й порівняйте світові геополітичні центри та ступень їх впливу на світову політику.
2. Назвіть та дайте пояснення головним ресурсам держави в зовнішній політиці.
3. Проаналізуйте механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень.
4. Порівняйте роль держави й недержавних акторів у сучасній світовій політиці.
5. Схарактеризуйте причини розквіту «інтелектуальних корпорацій», місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.
6. Яким чином транснаціональні корпорації здійснюють вплив на світову політику?

Література:

Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є., Погорська І., Рижков М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 472 с.

Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навч. посіб / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Міненкова П. В. Концептуальні засади та категоріальне визначення поняття «мозкові центри»: наукове переосмислення традиційних підходів. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2018. №1 (37). С. 17–22.

Рудько С. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навчально-методичний посібник із курсу. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 412 с.

Сидорук Т., Павлюк В. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник, Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.

Транснаціональні корпорації / І. О. Давидова, К. Ю. Величко, О. І. Печенка. Харків : Форт, 2018. 175 с.

Kelstrup J.D. The politics of think tanks in Europe. London ; New York : Routledge, 2016. 167 p.

Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Які країни сучасності можна вважати провідними країнами?
2. В чому полягають причини корегування або змін провідними країнами їх зовнішньополітичних доктрин?
3. Які доктринальні зміни відбулися у зовнішній політиці США на початку XXI ст.?
4. Визначте основні напрями сучасних американсько-українських відносин.
5. Схарактеризуйте сучасний зовнішньополітичний курс КНР.
6. Визначте головні протиріччя у відносинах між КНР та США.
7. Порівняйте сучасні зовнішньополітичні доктрини ФРН, Франції та Великої Британії.

Література:

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навч. посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Кондратюк С. В. Європейська політика об'єднаної Німеччини / С. В. Кондратюк. К. : Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2008. 264 с.

Плюшар Ж. Військове і дипломатичне співробітництво Франції та Німеччини // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 35-40.

Рудько С. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навчально-методичний посібник із курсу. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 412 с.

Рудько С. О. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини : підручник із курсу / С. О. Рудько. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 298 с.

Сидорук Т., Павлюк В. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник, Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.

Французька модель державності: політичний, економічний, соціальний і правові аспекти: монографія / Відповід. ред. Тараненко Н., Троян С., Шаповалова О. К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2015. 492 с.

Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.

Colschen L. Deutsche Außenpolitik / L. Colschen. Paderborn: Wilhelm Fink, 2010. 461 S.

Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.

Prate A. La France en Europe / A. Prate. Paris: Economica, 1995. 365 p.

Rüger C. Neue deutsche Außenpolitik: Nationale Interessen in internationalen Beziehungen / C. Rüger. Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2015. 423 s.

Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі

Питання до теми самостійної роботи:

1. Дати визначення поняття «інтеграція» та схарактеризуйте її значення у сучасних міжнародних відносинах.
2. Якими є види міжнародної інтеграції?

3. Розкрийте динаміку інтеграційних процесів у різних регіонах світу.
- 4 У чому полягають головні проблеми і протиріччя інтеграційних процесів сучасності?
5. Схарактеризуйте вплив дезінтеграційних процесів на сучасну світову політику.

Література:

- Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко С.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.
- Євроатлантичне співробітництво та міжнародні організації : навчальний посібник / [Деменко О. Ф. та ін.] ; під заг. ред. канд. іст. наук, доц. Пошедіна О. І. К. : НУОУ, 2011.
- Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої ; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.]. К. : НАДУ, 2016. 288 с.
- Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.
- Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу: Монографія. К., 2002.
- Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.
- Сидорук Т., Павлюк В. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник, Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.
- Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В.М. Шамраєва. Х. : Вид-во ХАР РІ НАДУ «Магістр», 2014. 160 с.
- Laursen F. Chapter 1. Regional Integration: Some Introductory Reflections // Comparative Regional Integration. Europe and Beyond / F. Laursen. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 282 p.
- Slocum N. Identity and Regional Integration II Global Politics of Regionalism. Theory and Practice. Ed. by M. Farrell et. oth. / N. Slocum, L. Van Langqrihove. London.: Pluto Press, 2005. P. 137-154.

Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику

Питання до теми самостійної роботи:

1. Визначте роль релігії у суспільстві та міжнародних відносинах на різних етапах всесвітньо-історичного процесу.
2. Схарактеризуйте найвпливовіших релігійних акторів у сучасних світових процесах.
3. Яку роль відіграла релігія у формуванні політичних доктрин країн Америки?
4. Визначте роль релігійного чиннику у зовнішній політиці країн Сходу.
5. Зробіть порівняльний аналіз форм релігійного екстремізму у сучасному світі

Література:

- Балягузова О. Релігійний фактор у міжнародних відносинах (на прикладі ісламського фундаменталізму). URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/110825/12-Baljaguzova.pdf?sequence=1>.
- Бойко І. І. Роль Ватикану у мирному розв'язанні міжнародних спорів. Вісник Академії адвокатури України. 2009. № 3. С. 124–128.
- Воссіна В. Принципи дипломатії Святого Престолу (понтифікат папи Івана Павла ІІ). Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2010. Т. 21– 22. С. 216–220.
- Етерович М. Святий Престол і Україна. К., 2004. 224 с.

Казанова Х. Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація. Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2019. 348с.

Козлов В. А. Дипломатія Святого Престолу в постбіполярній системі міжнародних відносин за часів Іоанна Павла II. Вінниця : Книга-Вега, 2008. 192 с.

Коппель О. А., Пархомчук О. С. Релігійний фактор в світовій політиці. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. К., 2017. Вип. 46. С. 26–30.

Отрош М. І. Місце і роль Католицької церкви у міжнародному правопорядку: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2017. 594 с.

Палінчак М.М., Галда П.П., Лешанич М.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах : навчальний посібник. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2015. 296 с.

Палінчак М.М., Кучарчик Рудольф, Стебляк Д.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах // Регіональні студії, 2019. С. 62-66.

Саган О. Релігія як чинник міждержавних відносин. URL: https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/society_digest/41025/.

Тема 6. Феномен сепаратизму у сучасній світовій політиці

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте причини, умови виникнення та види сепаратизму у сучасному світі.
2. Зробіть порівняльний аналіз понять регіоналізм, автономізм, сепаратизм.
3. Надайте типологію сепаратистських рухів.
4. Яким чином відбувається зовнішній контроль над сепаратистськими рухами?
5. Схарактеризуйте головні прояви регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції.
6. У чому полягає специфіка сепаратизму у країнах Азії та Африки?

Література:

Далявська Т. П. Міжнародні технології врегулювання проблем невизнаних держав / Т. П. Далявська // Наукові праці. Політологія. К., 2013. Вип. 224. Т. 236. С. 76–81.

Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К. : Логос, 2010. 223 с.

Рахмайлов В. В. Типологія та генеза сепаратизму в науковій літературі: до постановки проблеми / В. В. Рахмайлов // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2013. № 59–60. С. 303–310.

Цебенко О. А. Международно-правовые средства борьбы с сепаратизмом / О. А. Цебенко // Закон и жизнь. Международный научно-практический правовой журнал. Кишинев, 2015. № 8/2. С. 100–104.

Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах / О. Цебенко // Політичні науки. Т. 3. №. 1, 2017. С. 55-59.

Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте стадії суперечливих торговельних відносин між країнами.
2. Розкрийте методи та засоби ведення торговельних війн.
3. У чому полягають основні особливості світових торговельних війн ХХ ст.?
4. Схарактеризуйте причини торговельної війни КНР-США на сучасному етапі.

5. Як відбувався процес запобігання торговельних війн з боку Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій?

Література:

Безрукова Н. В., Василенко М. В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки // Ефективна економіка № 6, 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4153>

Гордєєва Т. Міжнародні торговельні суперечки у сучасній регулятивній парадигмі / Т. Гордєєва // Міжнародна економічна політика. – 2013. №2 (19). С. 110-111.

Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 190 с.

Шнипко О.С. Торговельні війни в умовах глобалізації : значення для України / О. С. Шнипко // Інвестиції : практика та досвід. 2011. №21. С. 4–5.

Тема 8. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте кількісні та якісні показники ядерної зброї провідних країн сучасності.
2. В чому полягає сутність проблеми ядерної безпеки на Корейському півострові?
3. Схарактеризуйте, яку роль наявність ядерної зброї Пакистану та Індії відіграє у їхніх міждержавних відносинах?
4. Розкрийте особливості ядерної програми Ірану.
5. В чому полягала сутність Концепції миру через роззброєння?

Література:

Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон ; [пер. з фр.] . К. : Юніверс, 2000. 688 с.

Бічік В.В. Ядерне роззброєння України і світове співтовариство: Історичні, стратегічні, військово-політичні, військово-технічні аспекти ядерного роззброєння України. К., 2000.

Політичні проблеми міжнародної безпеки у сфері протидії розповсюдженню ядерної зброї (кін. ХХ - поч. ХХІ ст.): монографія (ел. вид.) /за ред. Кудряченка А.І., Потехіна О.В. – Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. – 235 с.

Теленко О. М. Ядерна зброя як чинник міждержавних відносин у Південній Азії // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 124 (частина II). 2015. С. 22-29.

Федіна С. Проблематика роззброєння у сучасній міжнародній політиці. Концепція миру через роззброєння // Політичний менеджмент. 2012. №1-2. С. 204-211.

Шевченко О. Ядерні програми Індії та Пакистану: порівняльна характеристика / О. Шевченко // Віче. 2008. № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/844>.

Ghosh P. India-Pakistan Nuclear War Would Kill 2 Billion People, End Civilization: Report / P. Ghosh // International Business Times. – 10. 12. 2013. – [Electronic resource]. – Eccess mode: <http://www.ibtimes.com/india-pakistan-nuclear-war-would-kill-2-billion-people-endcivilization-report-1503604>.

Khan S. Nuclear Weapons and Conflict Transformation: The Case of India-Pakistan / S. Khan. London : Routledge, 2009. 202 p.

The Politics of Nuclear Weapons in South Asia / Ed. by B. Chakma. Farnham : Ashgate Publishing, 2011. 278 p.

Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво та правопопулізму

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте поняття та сутність сучасного популізму.
2. Розкрийте основні відмінності між лівими та правими популістами.
3. У чому полягають причини зростання популістських рухів у сучасній Європі?
4. Доведіть, яким чином на європейський популізм вплинула міграційна криза.
5. Схарактеризуйте погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин.

Література:

Ключник Р. М. Популізм як сучасний політико-економічний феномен // Р.М. Ключник // Академічний огляд. 2020. № 2 (53). С. 5-15.

Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи: порівняльний аналіз // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. 2012. № 2. С. 69–77.

Тарнавський О.Р. Проблемні аспекти й перспективи розвитку сучасних типологій євроскептицизму // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3–4. С. 34–39

Момот В.Є. Вплив культурних розмірностей та суспільних цінностей на використання принципів менеджменту //Європейський вектор економічного розвитку. 2020. № 1 (28). С. 113–126.

Brubaker R. Why Populism? // Theory and Society. 2017. Vol. 46. No. 5. P. 357–385.

Gould A.C., Messina A.M. (eds). Europe's Contending Identities: Supranationalism, Ethnoregionalism, Religion and New Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 301 p

Grabow K. PEGIDA and the Alternative für Deutschland: two sides of the same coin? // European View. 2016. Vol. 15. Issue 2. P. 173–181.

Jansen R. Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism // Sociological Theory. 2011. Vol. 29. No. 2. P. 75–96.

Laclau E. Populism: What's in a Name? // Populism and the Mirror of Democracy / ed. by F. Panizza. London and New York: Verso. 2005. P. 32–49.

Macała J.E. PEGIDA – polityczny ruch protestu // Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K. Politologia. 2017. Vol. 24. No. 2. S. 155–171.

Moffitt B., Tormey S. Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style // Political Studies. 2014. Vol. 62. No. 2. P. 381–397.

Mudde C. The Populist Zeitgeist // Government and Opposition. 2004. Vol. 39. No. 4. P. 541–563.

Panizza F. Introduction: Populism and the Mirror of Democracy // Populism and the Mirror of Democracy ed. by F. Panizza. London and New York: Verso. 2005. P. 1–31.

Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому полягають головні причини міграції?
2. Зробіть порівняльний аналіз правового статусу біженців та внутрішньо переміщених осіб.
3. В чому полягає проблема нелегальної міграції.?
4. Схарактеризуйте та порівняйте сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи».
5. Яким чином на зовнішню політику провідних країн світу впливають

етнополітичні конфлікти?

6. Як питання прав національних меншин впливає на сучасні міжнародні відносини?

Література:

Вдовичин І.Я., Наумкіна С.М. Формування комплексної міграційної політики як умова забезпечення стабільності країн ЄС. Політикус. 2019. Вип. 2. С. 22–27.

Коцур В. В. Угорська національна меншина у поліетнічному просторі України ХХІ століття: мовний чинник. Науковий вісник Ужгородського університету. 2018. Серія Міжнародні відносини. Вип. 3. С. 45–52.

Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.

Ляшенко О. Питання національних меншин у сучасних міждержавних відносинах України // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – 2019 / 3-4 (99-100) Випуск 3-4 (99-100).С. 140-163.

Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри : (Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика) : Енциклопедія / Упоряд. Ю. І. Римаренко; За ред. Ю. Римаренка. – К. : Довіра, 1998. – 912 с.

Павлів-Самоїл Н. П. Міграція кінця ХХ – початку ХХІ століття: філософсько-правове дослідження: монографія. Львів: Сполом. 2020. 520 с.

Павлів-Самоїл Н. П. Вимушена міграція: міжнародні стандарти внутрішньо переміщених осіб у національному законодавстві. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія «Юридичні науки». 2019. № 24. С. 35–40.

Ровенчак О. А. Інтеграційна складова міграційної політики / О. Ровенчак // Психологія і суспільство. – 2010. – № 3. – С. 150-175.

Ровенчак О., Яворський М. Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри // Політичний менеджмент. 2013. №1-2. С. 212-226.

Романюк М. Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: теоретико-методологічні та практичні аспекти / М. Д. Романюк // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – № 1. – С. 50-60.

Ткаченко, Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 315 с

Шиманська К. В. Тенденції міжнародної міграції людських ресурсів в умовах гео економічних трансформацій. Проблеми економіки. 2017. № 2. С. 55–60

Martinielo M. The new migratory Europe: Towards a proactiveimmigration policy? In Parsons, C. A. & Smeeding, T. M. (eds.). // Immigration and the Transformation of Europe. Cambridge: Cambridge University Press. 2006. pp. 298–326

Тема 11. Сучасні збройні конфлікти та їх вплив на світову політику

Питання до теми самостійної роботи:

1. Назвіть основні типи збройних конфліктів у сучасному світі.
2. В чому полягають особливості збройних конфліктів постбіполярної доби?
3. Схарактеризуйте особливості ідеології та дій руху Талібан в Афганістані.
4. Якими є міжнародні наслідки громадянської війни в Сирії?
5. Схарактеризуйте роль міжнародних організацій в урегулюванні сучасних збройних конфліктів.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП

«Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Вонсович О. С. Недоліки системи євроатлантичної безпеки у XXI ст. / О. С. Вонсович // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 25-34.

Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.

Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.

Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.

Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.

Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини XX століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Пашкевич М.С., Пашков В.О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у XXI ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.

Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.

Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР.
2. Розкрийте зміст правової бази двосторонніх українсько-російських відносин.
3. Яким чином РФ здійснила анексію Криму у 2014 р.?
4. Якими були завдання Антитеррористичної операції силових структур України?
5. Схарактеризуйте реакцію з боку міжнародного співтовариства на збройний напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р.
6. В чому полягають причини провалу планів країни-агресора по захопленню території України?

Література:

Живко М. Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії / М. Живко, О. Іващук // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76

Запухляк В. Європейська підтримка України в умовах російської агресії / В. Запухляк, В. Прінц // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 76-79.

Киридон А. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. : екзистенційний вимір / А. Киридон, С. Троян // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 82-83.

Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. 880 с.

Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.

Толстов С. Міжнародно-політичні аспекти забезпечення оборонного потенціалу України в умовах російсько-української війни 2022 р./ С. Толстов // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року) . Суми, 2022. С. 110-113.

Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестатійного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Як співвідносяться глобалізація і національний суверенітет?
2. Схарактеризуйте й порівняйте світові геополітичні центри та ступень їх впливу на світову політику.
3. Назвіть та дайте пояснення головним ресурсам держави в зовнішній політиці.
4. Якою була реакція провідних країн світу на анексію Криму з боку РФ у 2014 р.?

Завдання для підсумкового контролю

1. Предмет та завдання курсу.
2. Глобальні тенденції сучасної світової політики. Формування нової системи міжнародних відносин.
3. Сутність глобалізації. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини.
4. Проблема глобального управління. Глобалізація і національний суверенітет.
5. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Вплив процесів регіоналізації на світову політику.
6. Світові геополітичні центри та їх вплив на світову політику.
7. Механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень.
8. Роль недержавних акторів у сучасній світовій політиці.
9. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці . «Мозкові центри» як фактор прийняття зовнішньополітичних рішень.

10. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій політиці.
11. Лоббїзм як складова прийняття зовнішньополітичних рішень.
12. Провідні країни постбіполярної системи міжнародних відносин. Причини корегування або змін їх зовнішньополітичних доктрин.
13. Зовнішньополітичні доктрини США.
14. Політика США щодо незалежної України.
15. Зовнішньополітичний курс КНР.
16. Причини загострення американсько-китайських відносин.
17. Зовнішньополітичний курс Великої Британії. Велика Британія та Співдружність націй.
18. Зовнішньополітичні доктрини ФРН. Місце ФРН у Європейському Союзі.
19. Зовнішньополітичні пріоритети Франції. Місце Франції у Європейському Союзі.
20. Зовнішньополітичний курс сучасної Японії.
21. Поняття та сутність міжнародної інтеграції. Місце міжнародної інтеграції у сучасній світовій політиці.
22. Види міжнародної інтеграції та їх специфіка.
23. Динаміка інтеграційних процесів у різних регіонах світу.
24. Головні проблеми і протиріччя інтеграційних процесів.
25. Поняття та сутність дезінтеграції.
26. Вплив дезінтеграційних процесів на світову політику.
27. Роль релігії у суспільстві та міжнародних відносинах. Релігійні актори у сучасних світових процесах.
28. Вплив релігійного чинника на політичні процеси у країнах Європи.
29. Дипломатія Святого Престолу.
30. Роль релігії у формуванні політичних доктрин країн Америки. Протестантизм та католицизм в американських державах.
31. Релігійний чинник у зовнішній політиці країн Сходу.
32. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі.
33. Ісламський фундаменталізм та міжнародний тероризм. Феномен ІД.
34. Причини, умови виникнення та види сепаратизму.
35. Сепаратизм як форма соціального та політичного протистояння у сучасному світі.
36. Регіоналізм, автономізм, сепаратизм: спільне та відмінне. Типологія сепаратистських рухів.
37. Важливість зовнішнього чинника у дестабілізації внутрішньополітичного та міжнародно-політичного становища держави на міжнародній арені.
38. Поширення форм зовнішнього контролю над сепаратистськими рухами.
39. Еволюція сепаратизму у країнах Європи. Проблема регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції.
40. Сучасні прояви сепаратизму в Америці.
41. Специфіка сепаратизму у країнах Азії та Африки.
42. Проблема сепаратизму як загроза міжнародному миру та стабільності.
43. Шляхи протидії сепаратизму з боку міжнародних організацій.
44. Стадії суперечливих торговельних відносин між країнами.
45. Поняття, причини та сутність торговельних війн.
46. Форми, методи та засоби ведення торговельних війн. Світові торговельні війни ХХ ст.
47. Сучасна торговельна війна КНР-США.
48. Сучасна торговельна війна ЄС-США.
49. Сучасні торговельні війни КНР-ЄС, Японія-США, Японія-КНР.

50. Шляхи уникнення торговельних війн. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій у запобіганні торговельних війн.
51. Історичний аспект ядерного чинника у міжнародних відносинах. Країни «ядерного клубу».
52. Сучасна ядерна зброя провідних країн: кількісні та якісні показники.
53. Можливості застосування ядерної зброї у сучасних війнах.
54. Ядерна зброя як чинник міждержавних відносин у Південній Азії.
55. Проблема ядерної безпеки на Корейському півострові.
56. Ядерна програма Ірану.
57. Проблематика роззброєння у сучасній міжнародній політиці.
58. "Ядерна проблема" і американо-українські відносини у 1992-1993 роках.
59. Ядерне роззброєння України.
60. Україна і проблема ядерної безпеки у сучасному світі.
61. Поняття та сутність популізму.
62. Типологія та особливості популізму.
63. Витоки популістських рухів та сучасний популізм.
64. Основні відмінності між лівими та правими популістами.
65. Причини зростання популістських рухів у сучасній Європі.
66. Популісти та євроінтеграція. Популізм як різновид євроскептицизму.
67. Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин.
68. Популізм у сучасній Україні.
69. Головні причини міграційних процесів у сучасному світі.
70. Статус біженців та внутрішньо переміщених осіб : міжнародно-правові гарантії.
71. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах.
72. Міграційна політика країн ЄС.
73. Проблема сучасної нелегальної міграції.
74. Міграційна політика незалежної України.
75. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин.
76. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин.
77. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу.
78. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин.
79. Вплив питання прав національних меншин на сучасні міжнародні відносини.
80. Поняття та типологія збройних конфліктів.
81. Особливості збройних конфліктів постбіполярної доби.
82. Тероризм та екстремизм у сучасному світі.
83. Військовий конфлікт в Афганістані та повернення до влади руху Талібан.
84. Міжнародні наслідки громадянської війни в Сирії. Курдська проблема.
85. Військові конфлікти у Ємені та Судані.
86. Роль міжнародних організацій в урегулюванні збройних конфліктів.
87. Етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР. Правова база двосторонніх відносин.
88. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ.
89. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму.
90. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України.

Антитерористична операція.

91. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства.

92. Провал планів країни-агресора по захопленню території України.

93. Допомога Україні з боку демократичних держав після нападу РФ.

4. Завдання семестрових екзаменів

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Семестр: 6

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Навчальна дисципліна: **Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Рух «Талібан» вперше захопив владу в Афганістані у:

A. 1989 р.;

B. 1991 р.;

C. 1994 р.;

D. 1996 р.

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол №1 від 29 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри _____ (Парфіненко А. Ю.)

підпис

Екзаменатор _____ (Лиман С. І.)

підпис

